

спектива», Сімферополь, 2006; «Ностальгія», Полтава, 2008). В останній збірці є цикл «Етюди Букового леса», присвячений батькові — Анатолію Кириловичу Скорому, який помер 21 червня 2007 р., напередодні річнниці війни. Ще підлітком він пройшов усі кола воєнного пекла. Опи́нвшись у 1943 р. в Бухенвальді, став учасником

підпілля і повстання в'язнів у квітні 1945 р. Для свого сина він завжди був і залишається взірцем мужності і відповідальності.

Зустрічаючи свій ювілей, Сергій Анатолі́йович Скорий має багато наукових планів на майбутнє. Побажаймо йому міцного здоров'я і натхнення, здійснення усіх задумів і мрій!

ДО 60-РІЧЧЯ ЮРІЯ ВІКТОРОВИЧА БОЛТРИКА

Дещо несподівано для друзів і колег наблизився ювілей відомого українського археолога Юрія Вікторовича Болтрика. І це не дивно, тому що дата 60 років і Юрій Болтрик зовсім не співвідносяться у нашій свідомості: він має унікальну здатність завжди залишатись молодим.

Майбутній скіфолог народився у м. Луганськ 4 вересня 1949 р. в сім'ї службовців. 1956 р. родина повернулася до Києва, де Юрко став учнем знаменитої школи № 83, що по вул. Лютеранській, яку до того закінчили класики української археології М.Ю. Брайтчевський та Ю.Г. Колосов. Доленосною для допитливого школяра стала участь 1965 р. в розкопках Керченської експедиції ІА АН УРСР, керованої О.М. Лесковим. За рік він уже лаборант ІА АН УРСР, а потім, без відриву від роботи, й студент історичного факультету Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Диплом, захищений 1973 р., дає право Юрію на посаду старшого лаборанта. Далі була служба в армії, а потому — наукова робота: з 1975 р. — молодший науковий співробітник; 1986 р. — науковий і 2003 р. — старший науковий співробітник. 2002 р. Юрій Вікторович успішно захистив кандидатську дисертацію «Курганне будівництво скіфів у V—IV ст. до Н. Х. (за матеріалами поховальних комплексів Дніпро-Молочанського межиріччя)».

Формальний перелік посад та регалій не дає найменшого уявлення про динамічний ритм життя ювіляра в науці. Він — людина поля, де найліпше проявилися його організаційні здібності, генерування ідей та вибуховий темперамент. У Юрія Вікторовича були численні вчителі, яких він поділяє на археологічних (Е.В. Яковенко, Д.Т. Березовець) та керівних

(О.М. Лесков, В.І. Бідзіля, В.О. Круц, В.В. Отрощенко). Зрештою, й сам він виріс в енергійного керівника експедицій рідного інституту: 1977 р. — Запорізької; 1980—1981 рр. — Таврійської; 1984—1992 рр. — Приазовської; 1992—1995 рр. — експедиції «Сула» (Басівське та Свиридівське городища); 2000 р. — Трахтемирівської; 2003—2004 рр. — Центральноукраїнської. Впродовж 1999—2002 рр., 2005—2006 рр. Ю.В. Болтрик завзято працював заступником керівника (С.О. Біляєвої) Міжнародної Українсько-Турецької Південної експедиції.

Неоціненний польовий досвід ювіляра став фундаментом для його блискучих наукових спостережень і відкриттів. Саме він завершив вікову епопею розкопок могили Огуз — найбільшої поховальної споруди Скіфії, де знайшов найдрібніші золоті прикраси. Ю.В. Бол-

Ю.В. Болтрик та В.В. Отрошенко у Видубичах (1979 р.)

трик керував завершальними трьома сезонами (з восьми проведених) досліджень, а потім відновив насип Огузу. Після того предметом його вивчення стали кургани скіфської еліти Кара-Тюбе, де вчений розкопав найглибшу (16 м) культову підземну споруду Скіфії, Ташенак, а також декілька курганных груп в степах на північний захід від Азовського моря. Дещо раніше відбулися загальновідомі своїми знахідками розкопки Вишневої Могили в системі Пюнівських курганів, а ще раніше була участь у дослідженні знаменитої Гайманової Могили.

Саме відтоді виникає у ювіляра особлива зацікавленість великими могилами Скіфії. Проаналізувавши розташування великих курганів, він реконструював мережу скіфських сухоходольних комунікацій, а потім запропонував принцип соціальної стратифікації скіфського суспільства другої половини IV ст. до н. е., що базується на регламентації обсягу насипу кургану для певного соціального прошарку. Піднявшись на верхівку соціальної піраміди Скіфії, реконструйованої таким чином, Ю.В. Болтрик, спільно з О.Є. Фіалко, дотепно й цілком логічно обґрунтували ідею вірогідності поховання царя Атея в кургані Чортомлик.

Особливістю натури ювіляра є те, що будь-яку життєву ситуацію він здатен обернути на користь науці. Так, за рік служби в армії на Поліссі (1974—1975) новоспечений солдат звичайся працювати з топографічними мапами. Надалі мапи стали полігоном для його нових відкриттів: мережі шляхів-сполучень Великої Скіфії, варіанта локалізації скіфського емпорія Кремни (разом з О.Є. Фіалко), від-

найдення розкопаної 1795 р. й забутої могили Сорока (2007), яку В.Б. Антонович свого часу вважав найбільшою поховальною спорудою України тощо.

Слід особливо зауважити, що наукові інтереси нашого ювіляра аж ніяк не обмежуються скіфською тематикою на теренах Північнопричорноморського степу, хоча, зрозуміло, вона домінує впродовж усієї його дослідницької роботи. Безперечно, важливим є внесок Юрія Вікторовича і в дослідження лісостепових старожитностей скіфського часу. Роки розкопок на городищах Українського Лісостепу (Басівське, Свиридівське, Трахтемирівське) дали нові відкриття. І ось тут треба згадати про особливе археологічне щастя нашого ювіляра, яке, між іншим, було небайдужим до нього і впродовж десятиліть розкопок степових пам'яток. Багато хто з фахівців, що працювали в Українському Лісостепі, досліджували тією чи іншою мірою захисні споруди городищ скіфського часу, отримуючи різні за своєю науковою вартістю матеріали. Ю.В. Болтрику при розкопках ділянки валу відомого Трахтемирівського городища, найбільшого в Пороссі (2000), доля подарувала рідкісний випадок зафіксувати яскраві сліди нападу скіфів-кочовиків на це укріплення у вигляді численних вістрів стріл, кинджала-акінака та інших виразних знахідок. Ці важливі матеріали стали підґрунтям монографії «Напад скіфів на Трахтемирівське городище» (Київ, 2003), написаної разом з О.Є. Фіалко. Ю.В. Болтрику пощастило бути консультантом і при дослідженні українсько-польською експедицією непограбованого поховання скіфського ватажка у Вели-

кому Рижанівському кургані (1996), і його значний досвід, безумовно, посприяв успішному польовому вивченню цього яскравого і найпізнішого за часом кургану скіфської степової еліти на теренах Лисостепу.

Юрій Болтрик є чудовим знавцем скіфської матеріальної культури, і, мабуть, важко знайти ту чи іншу її категорію, вивченню якої не приділив би уваги його допитливий розум. Результати польової та кабінетної роботи ювіляра, його невпинно пульсуючої думки органічно втілені в понад 150 наукових працях, значна частина яких видана за кордоном. Серед них три колективні монографії та навчальний посібник.

Наш ювіляр — знаний, авторитетний фахівець-скіфолог, є учасником численних наукових форумів різного рівня. Його доповіді із зацікавленістю сприймали в наукових установах Кемерова, Вані, Ростова-на-Дону, Москви, Санкт-Петербурга, Харкова, Чигирини, Запоріжжя, Ужгорода, Анкари, Ізміра, Тулчі, Познані, Берліна, Нью-Йорка, Чикаго.

Юрій Болтрик — завжди з молоддю і логічно, що з моменту заснування Магістерської програми «Археологія та давня історія України» в Національному університеті «Києво-

Могилянська Академія» (2000) він читає курси лекцій «Доба раннього заліза України та суміжних територій» та «Скіфія за матеріалами розкопок елітних курганів».

Нині Юрій Вікторович пробує себе в абсолютно новій, як для нього, ролі профспілкового лідера інституту. Тут він також знаходить нестандартні форми спілкування в колективі — від виїзного святкування Нового року в Коростені до оздоровлення співробітників у басейні. Поза тим, ювіляр ще й дбайливий чоловік, супутник іншого скіфолога О.Є. Фіалко, батько трьох дітей та дід трьох онуків. У вирі подій сучасного політичного життя в нього є власна позиція й вона завжди державницька.

44 роки знайомства й спільного життя в археології одного автора цього тексту й понад 30 років — другого переконали нас у тому, що Юрій Вікторович Болтрик — людина, з якою на диво легко спілкуватися, а ще приємніше працювати на славу нашої науки. Побажаймо ж йому міцного здоров'я й цілком очікуваних вагомих творчих здобутків.

Будьмо, пане Юрію!

В.В. ОТРОЩЕНКО, С.А. СКОРИЙ

«МОЯ РОБОТА — ТУРБУВАТИ ВІЧНІСТЬ...»

Так визначив у одному з віршів своє кредо археолог і поет Сергій Буйських. Цього року йому виповнилося 60 років, і ми щиро вітаємо його.

Народився ювіляр 27 липня 1949 р. неподалік м. Курган в Заураллі, з 1959 р. постійно мешкає у Києві. Ще в дитинстві побачивши величні руїни Херсонеса, він захопився античністю. В школі обдарований хлопчик мав чимало уподобань (захоплювався журналістикою, спортом, живописом і театром), але археологія була найпершим і найулюбленішим захопленням, а згодом стала головною справою його життя. Те захоплення привело його до гуртка «Юний археолог», яким керував Д.Я. Телегін. Там Сергій придбав друзів і колег — нині це знані археологи Р.В. Терпиловський, Б.В. Магомедов, Р.С. Орлов, С.В. Полін.

Закінчивши школу, Сергій Буйських 1966 р. вступив на історичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, де доля звела його з професором Лазарем Мойсейовичем Славніним, який 1967 р. запросив Сергія в Ольвійську експедицію. Ольвія полонила Сергія, надихаючи на наукову й поетичну творчість. Чимало його пісень стали «народно-археологічними». Його професіоналізм зростав за участі в розкопках А.С. Русяєвої, Н.О. Лейпунської, Р.Й. Ветштейн, Ю.І. Козуб, С.Д. Крижицького, В.В. Лапіна, Л.В. Копейкіної та А.В. Буракова в Ольвії, на Березані, Бейкуському поселенні та Козирському городищі.

1971 р. Сергій Буйських став аспірантом Інституту археології і надалі, у відділі античної археології, пройшов усі сходинки наукового по-